

YAPI DENETİMİNE BELGELENDİRME

E. Orhan Örcü-Elektrik Mühendisi
orhan.orucu@emo.org.tr

TMMOB'un 14 Ekim 2006 tarihinde yapılan miting hazırlık çalışmaları sırasında 12 Ekim 2006 tarihinde yapılan TMMOB açıklamasında "Biz yapı denetimi istiyoruz" başlığı altında "TMMOB, yapı denetiminde eksiklikler giderilmeli ve uygulama tüm ülke genelini kapsamalıdır" denilmiştir.

"1999 Marmara Depremi'nden sonra siyasi iktidar tarafından alelacele çıkarılan 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ciddi eksiklikler ve yanlışlıklar taşımalarının yanı sıra ihtiyacı gidermekten çok uzaktır" denilen açıklamada, "TMMOB bir kez daha uyarıyor" başlığı altında şu talepler sıralanmıştır:

"Yapı denetim sürecine dahil kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları yeniden tanımlanmalıdır.

Her inşaaata şantiye şefi zorunluluğu getirilmelidir.

Müteahhit tanımı doğru yapılmalıdır.

Yapı denetim komisyonlarında TMMOB da temsil edilmelidir.

Denetçi belgeleri ve süreç içerisindeki takibi TMMOB tarafından verilmelidir.

Yapı denetimi mekanizmasında yer alan meslektaşların sicilleri TMMOB ve ilgili Odalar tarafından tutulmalıdır.

Meslek içi eğitimler TMMOB'ye bağlı Odalarda yapılmalıdır.

Yasa ülke genelinde uygulanmalıdır.

Yapı denetim laboratuvarlarında akredite olma koşulu aranmalıdır. Mali Sorumluluk Sigortası ve Mesleki Sorumluluk Sigortası getirilmelidir."

5 yılı geçen uygulama sonucunda sistem tıkanma noktasına gelmiş ve Bakanlık 110'a yakın yapı denetim firmasını kapatmış ve 500 kadar yapı denetim elemanı hakkında soruşturma açmıştır. TMMOB'ye ve ilgili Odalarına yazılan yazılarda Bakanlık Oda üyelerine, Odaların ceza vermeleri istenmiştir. TMMOB ve Odaları, taraf olmadıkları bir uygulamanın sonucunda üyelerine ceza veremeyeceklerini belirtmişlerdir. Ancak yapı denetimi çalışmaları sırasında üyesi oldukları Odanın kurallarını ihlal var ise, yani üye-oda ilişkisinde bir sorun var ise üyelerine ilişkin işlem yapacaklarını Bakanlığa bildirmişlerdir.

Bu yazışmalar esnasında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nde, adı geçen Genel Müdürlüğün çağrısı üzerine, yapı denetiminde yaşanan sorunlar ve çözümleri konulu bir toplantı yapılmıştır.

Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, 13 Aralık 2006 tarihinde, gereği için TMMOB'ye, bilgi için İnşaat, Elektrik, Makine Mühendisleri Odaları ile Mimarlar Odası'na gönderdiği yazıda, 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu kapsamındaki yapı denetim kuruluşlarında görev alan

denetçi ve yardımcı kontrol elemanlarına yönelik hizmet içi eğitim ve faaliyet programı düzenlenmesinin planlandığı kaydedilmektedir. "Yapı denetim sisteminin uygulanması" konulu eğitimlerin TMMOB ve bağlı Odalar bünyesinde gerçekleştirilmesinin düşünüldüğü belirtilen yazıda, 2007 yılı başından itibaren yapılması düşünülen eğitimlere dair TMMOB'nin ve ilgili 4 Odanın görüş ve önerileri istenilmektedir.

TMMOB'de bir araya gelen yapı süreci ile doğrudan ilgili 4 Oda ortak bir değerlendirmede bulunarak, görüşlerini 28 Aralık 2006 tarihli TMMOB yazısı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'ne iletmıştır. Bu yazıda, "Yapı Denetim Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği'nin konuyla ilgili 9, 11 ve 16. maddelerinde belirtilen hususların TMMOB ve bağlı odalarla ilişkilendirilerek yeniden düzenlenmesi" durumunda, meslek içi eğitimin 14 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren TMMOB Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği'ne uygun olarak Odalarımızca verilebileceği yönünde görüş bildirilmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nde 26 Şubat 2007 tarihinde yapılan toplantıda "yapı denetim sisteminin uygulanması" konulu meslek içi eğitimi ve faaliyet programı görüşülmüş, yapı denetim kuruluşlarında görev alan mühendislerin hizmet

içi eğitim sürecine ait uygulanacak takvimin ve eğitim verilecek yerlerin 19 pilot il bazında TMMOB ve Odalarınca belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

5 Mart 2007 tarihli Bakanlık yazısı ile yapı denetimi uygulanan 19 ilde grev yapan mühendis ve mimarların dökümü verilmiştir. Verilen döküme göre toplam 654 firmanın olduğu, bu firmalarda 5 bin 182 İnşaat Mühendisinin, 2 bin 800 Makina Mühendisinin, 2 bin 150 Elektrik Mühendisinin ve 1530 Mimarın yapı denetçisi olarak görev yaptığı ifade edilmiştir. Yapı denetçilerinin yanı sıra 6 bin 344 İnşaat Mü-

hendisinin, 1581 Makina Mühendisinin ve 953 Elektrik Mühendisinin yardımcı kontrol elemanı olarak görev yaptığı bilgisi de yer almıştır. Aynı yazıda toplam iş miktarının 90 bin 618 olduğu, denetlenen alanın 142 milyon 701 bin 396 metrekare olduğu belirtilmiştir. Yapı Denetim Komisyonu Başkanlığı tarafından 28 Şubat 2007 tarihine kadar belge verilen mühendis-mimar sayısının 12 bin 603 olduğu, bunların 789'unun da, 19 pilot il dışından başvurmuş olduğu görülmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası da dahil olmak üzere TMMOB ve bağlı Odaları

gerek 595 sayılı KHK'ye, gerekse de 4078 sayılı Yapı Denetimi Kanunu'na karşı çıkmışlardır. 595 sayılı KHK iptal ettirilmiş, ama kararname yeniden güdeme getirilerek kanunlaştırılmış, Anayasa Mahkemesi iptal taleplerini reddetmiştir. Böylece bizim dışımızda, yapı denetimi, kamu hizmeti olması gerekirken özelleştirilmiş olarak 5 yıldır sürdürülmektedir. 5 yılın sonunda sistemin tıkanıdığı ortaya çıkmış ve Odaların olaya müdahalesi gündeme getirilmiştir. Bizlerin dışında kaldığı bu süreçte netice olarak 12 bine yakın mimar ve mühendis görev yapar hale gelmiştir. TMMOB ve ilgili Odaları ne yapacaktır? Ya bu sürecin dışında kalacaklar, hiçbir müdahale şansları olmadan sistem işleyecektir ki zaten işlemektedir. Nasıl işlediği ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte 12 bin üyemiz bu hayatın bir biçimde içindedir.

Odamız, MİSEM kapsamında belgelendirmenin ve böylece hizmetin tabibinin savunucusu olduğundan yapı denetimi sürecine eğitim ve belgelendirme boyutu ile müdahil olmaya karar vermiştir. Yapı denetimi alanında görev yapan üyelerimizin denetimine ve tabibine ancak bu şekilde müdahil olunabilir. Uygulamada Oda sicil belgesi alınması yeterli idi. Belgelendirilmiş üyelerimizin varlığı bizce hem hizmetin niteliğini arttıracak, hem de komik denilebilecek düzeylerde seyreden hizmetin bedeli, olabilecek seviyelere çekilebilecektir. Ücretin ve hizmetin bir seviyeye gelmesi neticesinde sistemde yer alan gayri ciddi ve yetersiz firmaların da belki önü alınabilecektir. Asansör denetimi yaptığımız yerlerde bu sonucu görebilmekteyiz.

Son günlerde artık tıkanan bu sistemin yerine yeni arayışlar gündemdir ve ortalıkta bazı kanun ve yönetmelik taslakları dolaşmaktadır. Şu gün itibarı ile bizlere resmi kanallardan gelen bir çağrı yoktur. Odamız ve TMMOB bu girişimlere müdahil olmaya, kamu ve toplum yararı açısından denetleyici ve düzenleyici olmaya kararlıdır.

Odaların yetkilerini kısıtlayan uygulama durduruldu...

BELEDİYELER ODA SİCİL DURUM BELGESİ İSTEMEK ZORUNDA

İnşaat projelerinde sicil durum belgesi istemeyerek odaların mesleki denetim yetkisini ortadan kaldıran Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yönetmelik değişikliğinin yürütmesi Ankara 9. İdare Mahkemesi tarafından durduruldu. TMMOB'nin açtığı dava ile Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yanı sıra İstanbul ve Adana büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere giderek yaygınlaşan uygulamanın hukuka aykırılığı tespit edildi.

Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'nde sicil durum belgesi istenmesiyle ilgili maddeyi, "bürokrasiyi azaltma" iddiasıyla yürürlükten kaldıran Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12 Nisan 2006 tarihli kararının iptali istemiyle TMMOB tarafından açılan davada, Ankara 9. İdare Mahkemesi'nce yürütmenin durdurulması kararı verildi.

İdare Mahkemesi, yönetmelik değişikliğinde "kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından hukuka uyarlık bulunmadığı" sonucuna ulaştı. Mahkeme kararında şöyle denildi:

"İstenilen bu belgenin anılan değişiklikle ortadan kaldırılması halinde, 6235 sayılı Kanun çerçevesinde Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından ilgili mimar ve mühendisler üzerindeki denetim yetkisinin ve kanuna aykırı hareket eden meslek erbabı hakkında tesis etmiş olduğu yaptırımların uygulanabilirliğinin pratik bir yararı kalmayacaktır. Bu durum da meslek odasının denetim yetkisi açısından kısıtlayıcı bir nitelik arz edeceği açıktır."

1999 Depremi'nden sonra uluslararası standartlar göz önüne alınarak, yapıların denetimsiz inşa edilmemesi için 3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tıp İmar Yönetmeliği'nin 57'inci maddesi yeniden düzenlenmiş ve proje müellifi mimar ve mühendislerin "sicil durum belgelerinin her proje için istenmesi" uygulaması getirilmiştir.

Ancak Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi, 12 Nisan 2006 günlü ve 939 sayılı kararıyla Belediyeler Tıp İmar Yönetmeliği'nin uygulamasını ortadan kaldırmıştı.

Karar, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yanı sıra İstanbul ve Adana büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere giderek yaygınlaşan uygulamanın hukuka aykırılığını tespit eden ilk yargı kararı olma özelliği taşıyor.